

Luovutetun alueen sotilashautausmaiden suojele

Karjalan Liiton seminaari

16.3.2019

Puheenjohtaja Pertti Suominen
Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys

Seurakuntien sotilashautausmaat 1939 - 1944

**Noin 60 hautausmaata yhteensä
Noin 40 Leningradin oblastin alueella
Haudattu 7600 – 7700 vainajaa**

Säilyneet vaihtelevasti

Useimmissa muistomerkki

Paikallisia sopimuksia suojelusta

Tilannekartoitus

Pysyvän suojelun tarve

Lumivaara esimerkkitapaus

Esimerkkitapaus Ihantala

Haudattu noin 52 kaatunutta 1939-1944

Sotilashautausmaiden rekisteröinnin periaatteita

Suomi-Venäjä valtiosopimus (1992) mahdollistaa

Hautausmaan nykytila otettava huomioon

Siviili/sotilashautausmaan yhdistelmä (noin 40)

Lähtökohta paikallinen sopiminen

Pysyvä suojele/rekisteröinti tavoitteena

Perustietojen kokoaminen

Tarve perusteltava

Valtiosopimuksen toimijoina Smmvy ja Vojennyye Memorialy

Prosessi on hidas, päätökset tehdään Venäjällä

Sotilashautausmaiden rekisteröinnin toimenpiteitä

Svmvy:n esitys Vojennye Memorialylle

Perustiedot hautausmaasta mukana

Yhteinen katselmus paikalla

VojMem:n toimenpiteet

- paikalliset, alueelliset ja federaatiotason sopimukset ja päätökset

Vahvistettu päätös rasisitteineen

Prosessi on hidas

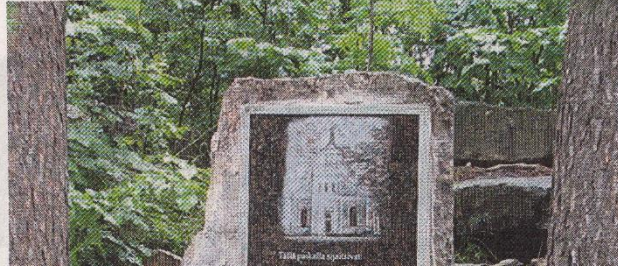
>> painopiste paikallisessa sopimisessa

Vapaaehtoistyö pelastaa useita hautausmaita Venäjän puolella

MARKUS RISSANEN

Kansanedustaja Antti Kaikkonen (kesk) johtaa eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa ja hän vaikuttaa puolustusvaliokunnassa. Kaikkonen toivoisi Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen saavan enemmän rahaa työhönsä, mutta tiukka valtiontalous heijastuu myös tähän toimintaan.

Kansanedustaja muistuttaa erityisesti karjalaisten pitäjaseurojen tekemän tärkeää yhteistyötä venäläisten kanssa hautausmaiden hoidossa.

– Valitettavasti Koivistolla sankarihautat eivät ole hoidossa, viittaa hän käytyyn taustaselvitykseen ja puolustusministeriön antamaan vastaukseen.

Koiviston sankarihautausmaa sijaitsee kirkkorakennuksen välitörmässä läheisyydessä. Alueella on entisten koivistolaisten varoin pystytetty taiteilija Aila Salo muistomerkki ”Risti ja purje” ilman tekstiä.

– Hautausmaa on merkittävän ja aitaamaton, eikä hautoja kunnosteta. Vainajien päällä kävellään ja aluetta käytetään

Yhteistyösopimus allekirjoitettiin Gontsharovossa

MARJA PAAKKI

Suomalaisen Heinko-Säätiön ja Leningradin alueen, Viipurin piirin, Gontsharovon (ent. Kähärin) kunnallishallinnon välillä päätettiin yhteistyösopimus pohjautuen Suomen tasavallan ja Venäjän federaation hallituksen väliseen

sopimukseen yhteistyöstä, joka on allekirjoitettu 20. tammikuuta 1992, Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella.

Yhteistyösopimuksessa on viisi artiklaa, joista toisessa artiklassa tulee esille sopimuksen ydinasiat: Osapuolet sitoutuvat suojelemaan

ja ylläpitämään tarvittavassa kunnossa Veshshevon/Heinjoen alueella sijaitsevia siviili- ja sotilashautausmaita sekä on-

Heinjoen kirkon alueen kunnostus käynnistyi

MARJA PAAKKI

Tammikuussa 22. päivänä allekirjoitettu yhteistyösopimus venäläisen osapuolen, Leningradin alueen, Viipurin piirin, Gontsharovon kunnallishallinnon ja suomalaisen Heinko-Säätiön välillä mahdollisti Heinjoen kirkon alueen kunnostuksen.

Toukokuun alussa Heinko-Säätiön matkan tarkoituksena oli siivota kirkon aluetta raivaamalla haittaavaa kasvillisuutta, puhdistamalla kirkon muistokivi alustoneen, viime sotien sankarihautausmaan läheisyyteen pystytetty sankarivainajien ja Vapaussodan sankarien muistomerkit sekä pystyttämällä opastaulu kirkon alueelle. Matkan tavoitteisiin päästiin. Kauniit, vanhat männyt kirkon alueella sekä vanhat valokuvat kertovat yhdessä kirkon sekä sankarihautausmaan sijainnit.

Opastaulun takana oikealla näkyy Heinjoen kirkon muistomerkki ja risti. Oikealla lähempänä opastaulua on kirkon tornin tiilikivistä muodostunut kumpare.

Vasemmalta Heinko-Säätiön henkilöt: Jari Kääriäinen, Veikko Partanen, Arja Sarakivi, Marja Paakki ja Erkki Taponen. Oikealla on tulkkari Tatjana Shumilina ja hänen vieressään Veshshevon metsänhoitoalueen päämetsänhoitaja Sergei Mihailovitsh Jevtushenko. (Kuva: Alpo Kärkäs)

Vaasalaiset Lumivaaran sankarihautausmaan emallistajat Karl Rapo, Seppo Rapo, Raija Rapo ja Aulis Iilahti sekä kouvolaalainen Toivo Pääkkönen, joka oli talkoomiehenä myös vuonna 1992.

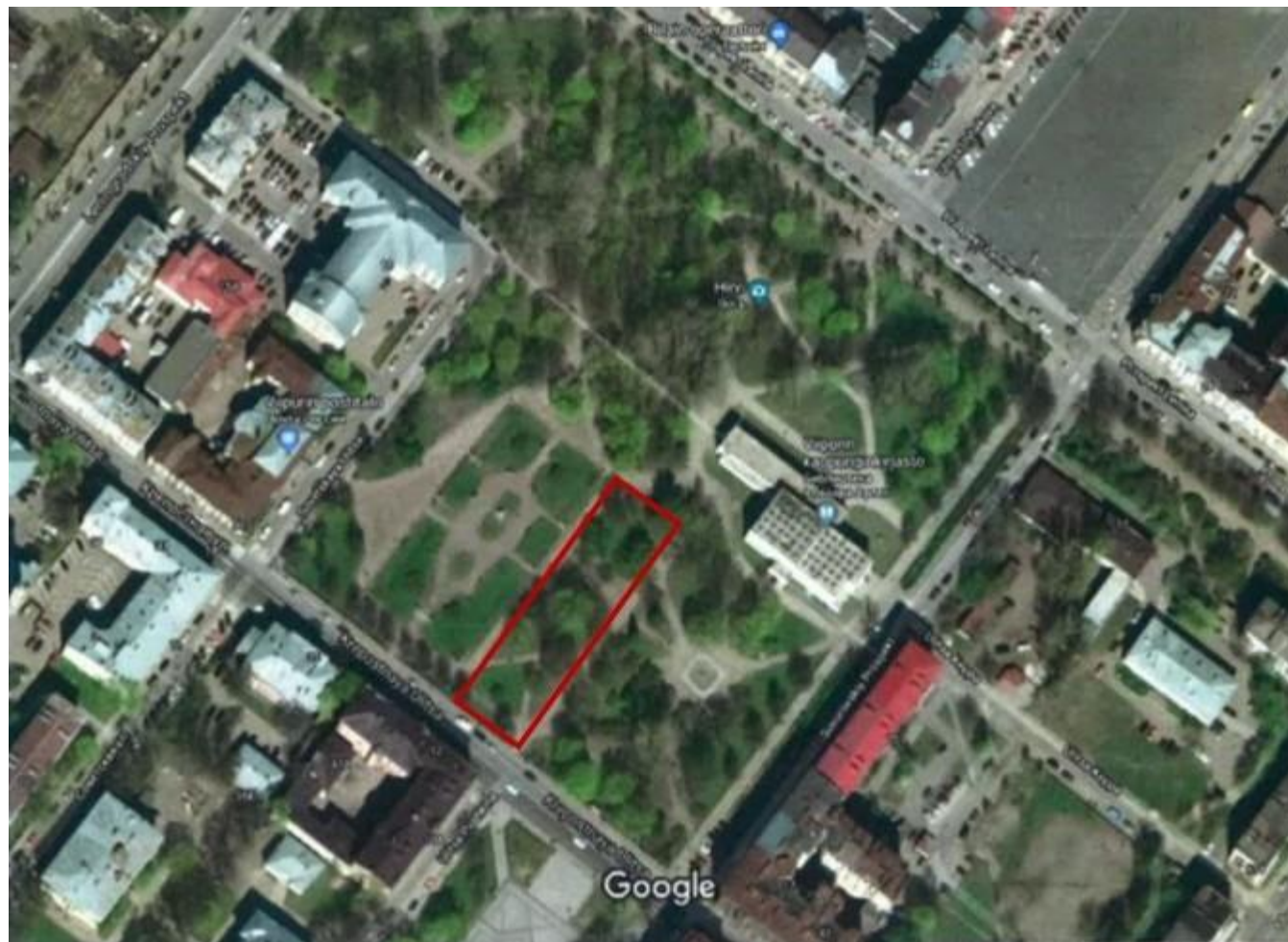
Lumivaaraan uudet sankariristit

Lumivaaran sankarihautausmaa luovutettuna Karjalassa ennallistettiin pystyttämällä sinne lähes yhtä monta valkoista ristiä kuin niitä oli siellä vuonna 1944, jolloin talvi- ja jatkosodan sankarivainajat jäivät viimeiseen lepoaikaansa.

Lumivaaraan haudattujen sankarivainajien tarkka lukumäärä ei ole selvillä, koska eri lähteet antavat hieman eri määrän. Lukumäärä lienee 111-112 sankarivainajaa. Lumivaarassa oli vuonna 1939 asukkaita noin 4900, joista sodassa kuoli tai sotatoimien iohdosta

eri vaiheissa 8–12 henkilöä. Mukana oli myös muutama venäläinen talkoolainen.

Vuonna 1992 Lumivaaran sankarihautausmaalle toteutettiin paikallisviranomaisten luvalla muistomerkki sekä merkittiin osittain entinen sankarihautausmaan alue. Vuonna

Viipurin sankarihautausmaa

Viipurin sankarihautausmaa 1943

Viipurin sankarihautausmaa 2018

Viipurin sankarihautausmaa

Esitys Len obl hallinnolle 1/2019

- sankarihautausmaa-alueen aitaaminen
- muistokivi ja informaatiotaulu

Len obl vastaus 2/2019

- rekisteröity kulttuurimuistomeriksi 1994
- Viipurin piirihallinnon asiantuntijatarkastus 2019
- viittaus valtiosopimukseen ja Vojennye Memorialyn tehtävään venäläisenä vastuutahona
- jatkotoimenpiteet yhdessä Vojennye, Svmvy ja Viipurin piirihallinto

Sankarihautausmaat Sotasammossa

www.sotasampo.fi

Itsenäinen Suomi

HS 20.11.2017

Luovutetun alueen sankari- hautausmaita ei ole unohdettu

Hannu Takala kiinnitti (HS Mielipide 26.11.) huomiota tärkeään asiaan huomauttaessaan, että äskettäin julkaistusta Sotasammon sankarihautausmaiden sovelluksesta puuttuvat luovutetun alueen sankarihautausmaita koskevat tiedot. Luovutetulla alueella Karjalan kannakselta Petsamoon oli yhteensä noin 60 silloisten seurakuntien sankarihautausmaata, joihin on haudattu yli 7 000 suomalaista sankarivainajaa.

Takalan havaitsema puute ei ole tahallinen. Sankarihautausmaa-sovelluksen avaaminen ajoittui Suomen kameraseurojen liiton suorittamaan Suomen alueella olevien sankarihautausmaiden kuvaustyön tulosten liittämiseen osaksi Sotasammon

kokonaisuutta. Puute on tiedostettu, ja korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty. Jokainen isämaan ja sen vapauden puolesta henkensä antanut sotilas ansaitsee tulla asianmukaisesti ja yhdenvertaisesti muistetuksi.

Sankarihautausmaatietojen saaminen avoimeen portaaliin on osa sankarivainajien muiston vaalimiseen kohdistuvasta työstä. Karjalan Liitto ja Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ovat kuluvin vuoden ajan valmistelleet hanketta, jonka tarkoituksena on päivittää luovutetun alueen hyvin eri tavoin säilyneiden sankarihautausmaiden nykytilanne. Hanke olisi merkittävä hauta-alueiden pysyvän suojelemisen kannalta.

Luovutetulle alueelle jääneet sankarivainajat ovat vahvasti

esillä myös itsenäisyyspäivänä Yle TV1:ssä esitettävässä dokumenttielokuvassa *Pitkä taival kotiin*. Yle Areenassa julkaistaan lisäksi kolme lyhyempää dokumenttia, joiden aiheina ovat sankarihautausmaat ja niiden muistomerkit, Pro Patria -taulut sekä suomalaiset sotavangit Neuvostoliitossa.

Itsenäisen Suomen täyttäessä sata vuotta jokainen voi näiden dokumenttien, sankarihaudoilla käymisen ja omien sukulaistemme tarinoiden muistelemisen kautta osoittaa kiitollisuutta ja kunnioitusta niille naisille ja miehille, jotka sotavuosina turvasivat maamme vapauden.

Pertti Suominen

puheenjohtaja

Sotavainajien muiston
vaalimisyhdistys

www.sotasampo.fi

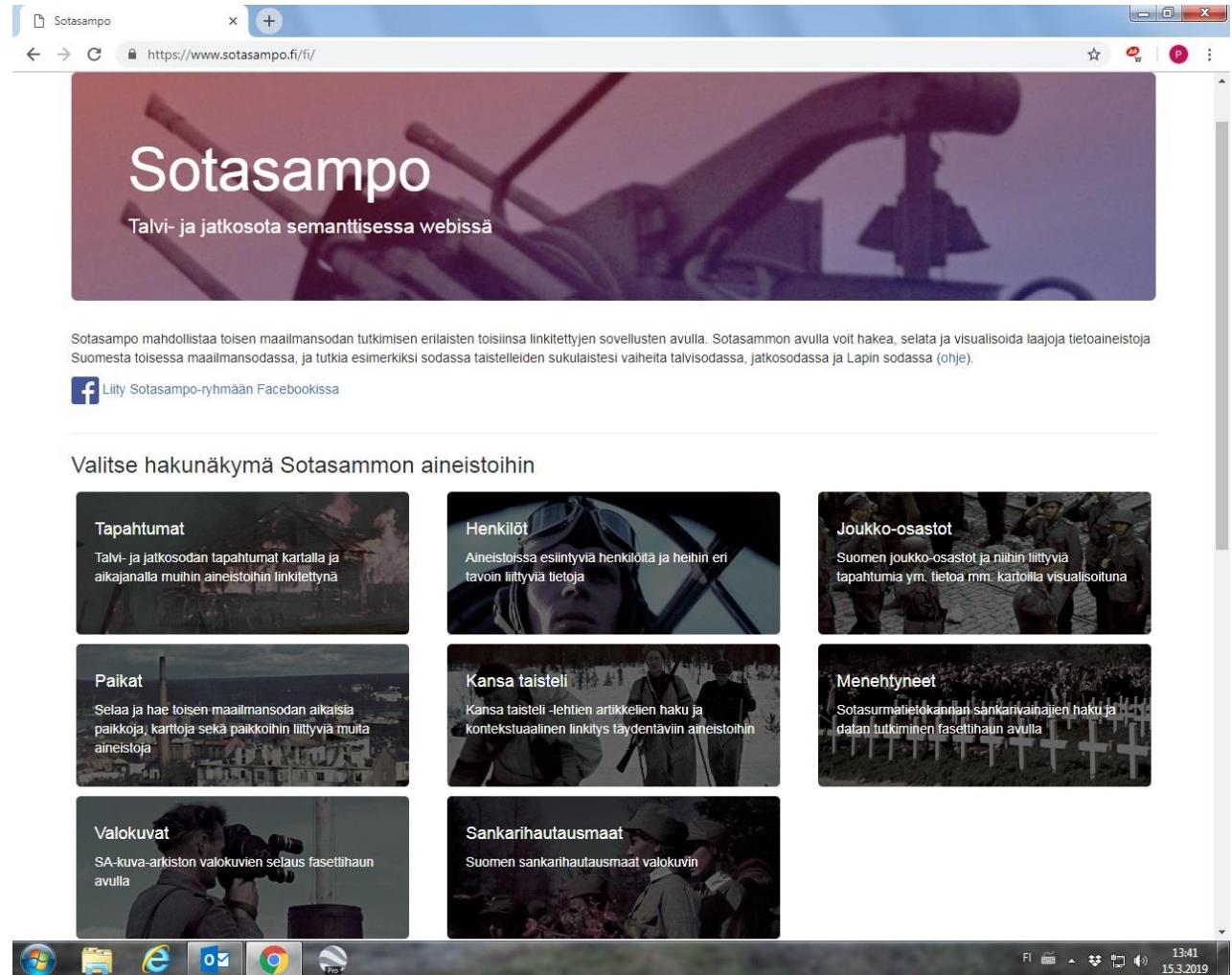
Aalto- yliopiston hanke.

**Sankarihautausmaaosio yhdessä
Kansallisarkiston kanssa
Kaatuneiden muistosäätiön
tukemana. Vain Suomessa olevat
hautausmaat.**

**Linkitetty menehtyneiden
tiedostoon (haudattujen tiedot).**

**Valokuvat Suomen Valokuvaajien
Liiton jäsenten kuvaamina.**

Jatkohanke yksittäiset hautakivet?

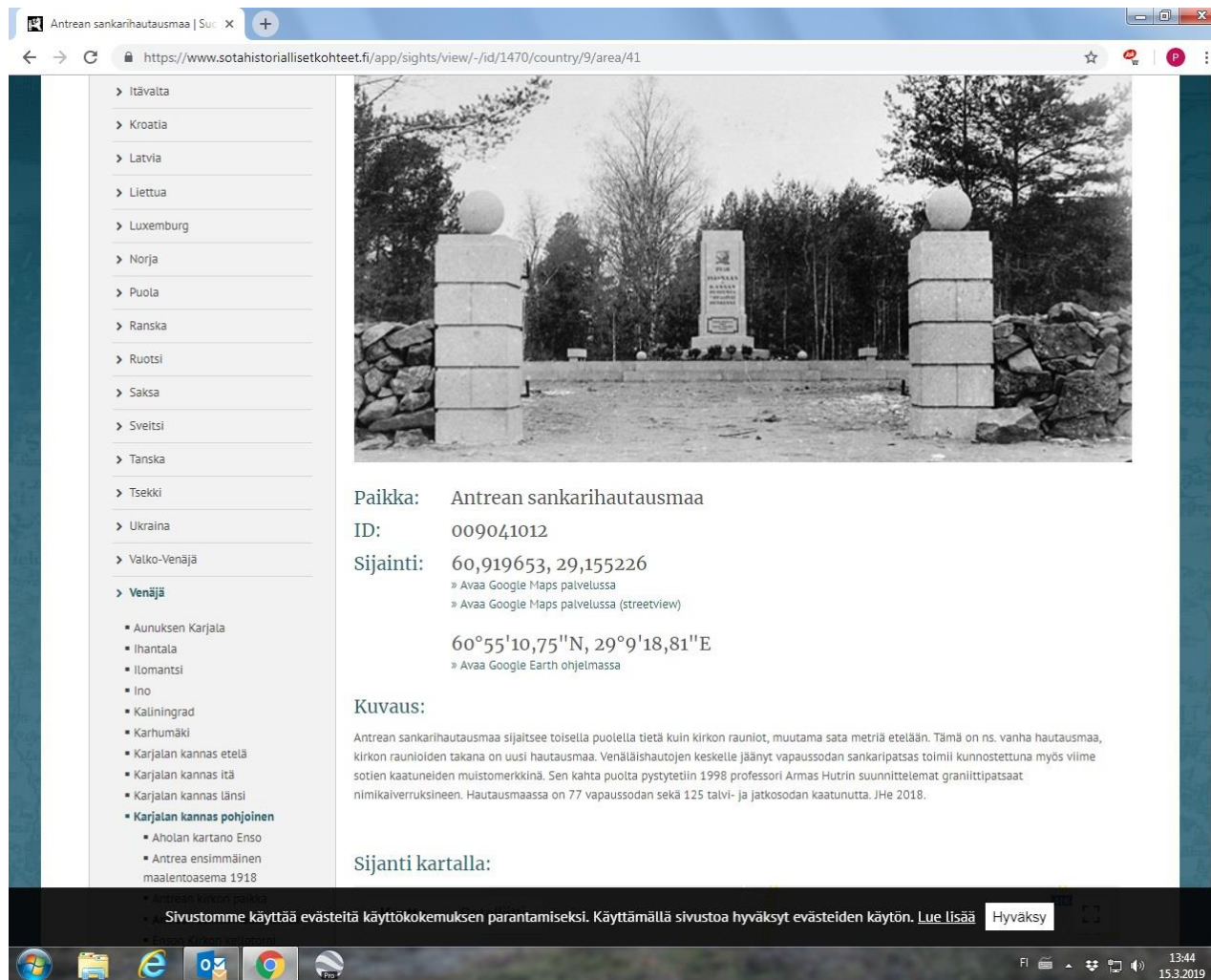

www.sotahistoriallisetkohteet.fi

Suomen Sotahistoriallisen Seuran ylläpitämä sivusto.

Sisältää tietoja noin 30 luovutetun alueen sankarihautausmaasta.

Tiedot vajavaisia, voisi olla kehittämiskelpoinen alusta, mutta vaatii tietojen täydentämistä.

The screenshot shows a web browser window displaying the website <https://www.sotahistoriallisetkohteet.fi>. The page title is "Antrean sankarihautausmaa". The URL in the address bar is <https://www.sotahistoriallisetkohteet.fi/app/sights/view/-/id/1470/country/9/area/41>. The page content includes a sidebar with a list of countries and regions, a main image of the cemetery, and a detailed description of the site.

Paikka: Antrean sankarihautausmaa
ID: 009041012
Sijainti: 60,919653, 29,155226
» Avaa Google Maps palvelussa
» Avaa Google Maps palvelussa (streetview)
60°55'10,75"N, 29°9'18,81"E
» Avaa Google Earth ohjelmassa

Kuvaus:
Antrean sankarihautausmaa sijaitsee toisella puolella tietä kuin kirkon rauniot, muutama sata metriä etelään. Tämä on ns. vanha hautausmaa, kirkon raunioiden takana on uusi hautausmaa. Venäläishautojen keskelle jäänyt vapaussodan sankaripatsas toimii kunnostettuna myös viime sotien kaatuneiden muistomerkinä. Sen kahta puolta pystytettiin 1998 professori Armas Hutrin suunnittelemat graniittipatsaat nimikaiverruksineen. Hautausmaassa on 77 vapaussodan sekä 125 talvi- ja jatkosodan kaatunutta. JHe 2018.

Sijainti kartalla:

Sivustomme käyttää evästeitä käyttökokemuksen parantamiseksi. Käyttämällä sivustoa hyväksyt evästeiden käytön. [Lue lisää](#) [Hyväksy](#)

Mitä tehdä hautausmaiden suojelemiseksi?

Hautausmaatietojen päivittäminen ja kokoaminen

- Karjalan Liiton ja yhdistyksen yhteishanke
- tarvitaan pitäjäyhteisöjen työtä
- kysely kentälle

Paikallisten sopimusten edistäminen

- suojelemisen lähtökohta
- pyydetty Vojennyje Memorialyn suositusta Venäjän paikallishallinnoille (30.5.18 ja 21.2.19, ei vastausta)

HYVÄT ESIMERKIT OVAT KULLANARVOISIA

Kartoituskysely pitäjäyhteisöille

- sankarihautausmaan nimi
- hautausmaan sijainti, alueen koko
- perustiedot (historia, haudattujen määrä)
- vastuutaho (pitäjäyhteisö)
- alueen kuvaus (missä kunnossa)
- mitä hoito-/kunnostustoimenpiteitä tehty
- uusi muistomerkki (milloin)
- paikallinen sopimus (milloin, kenen kanssa)
- valokuvat (sa, nykytilanne)

Toiminnan jatkuva tavoite

Suojeleminen enemmältä tuhoutumiselta

Suojeleminen unohtumiselta

Hautausmaat ovat osa kansakunnan
yhteistä historiaa ja muistia